

*Problemi z jesenovim ožigom
(Hymenoscyphus fraxineus)
in jelševu sušico
(Phytophthora alni)*

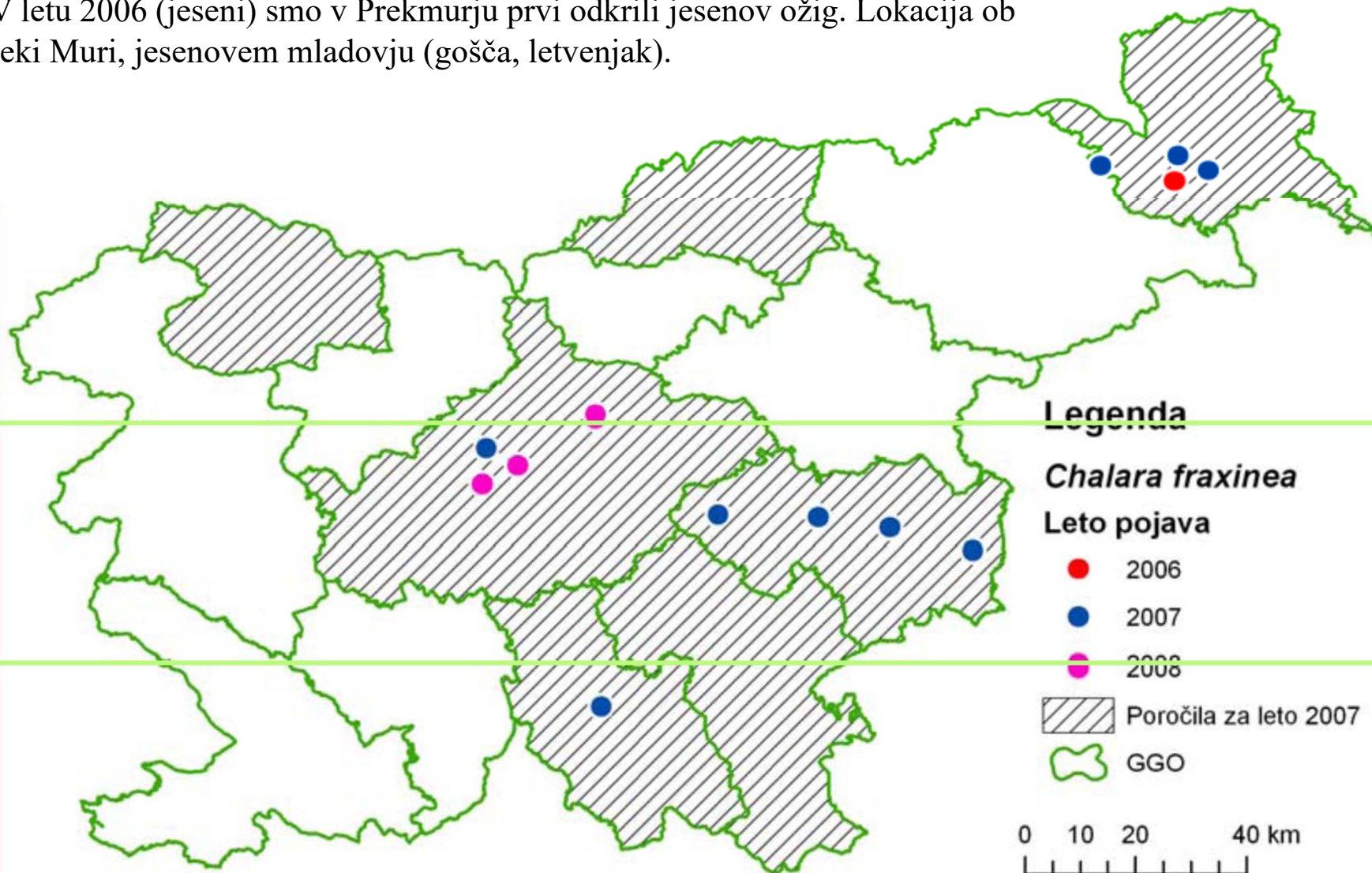
9. seminar in delavnica iz varstva gozdov

Lendava, 12. junij 2018

JESENŮV OŽIG (
Hymenoscyphus fraxineus)

Znane lokacije jesenovega ožiga v Sloveniji

V letu 2006 (jeseni) smo v Prekmurju prvi odkrili jesenov ožig. Lokacija ob reki Muri, jesenovem mladovju (gošča, letvenjak).

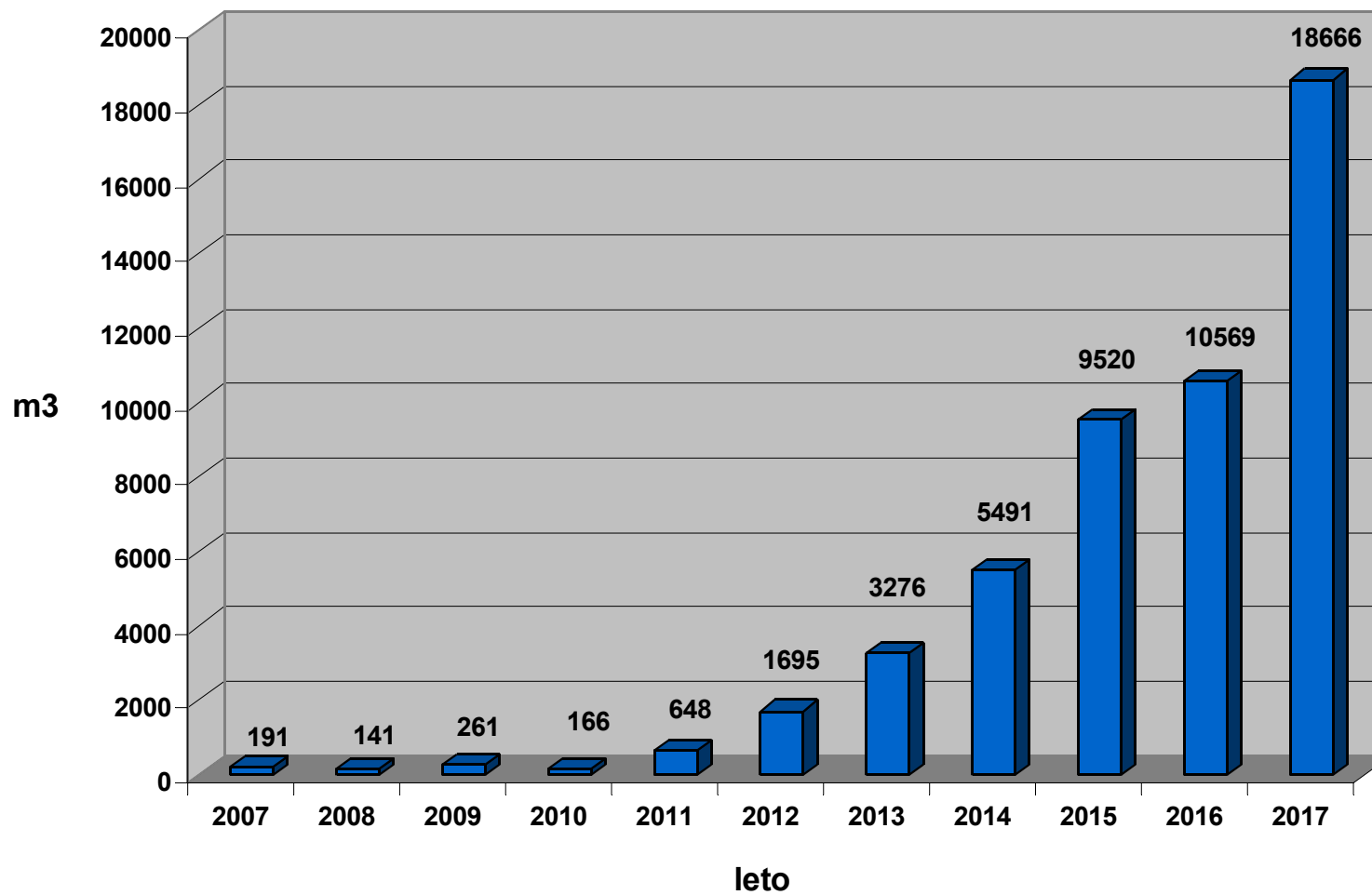

Stanje jesenovega ožiga na OE Murska Sobota:

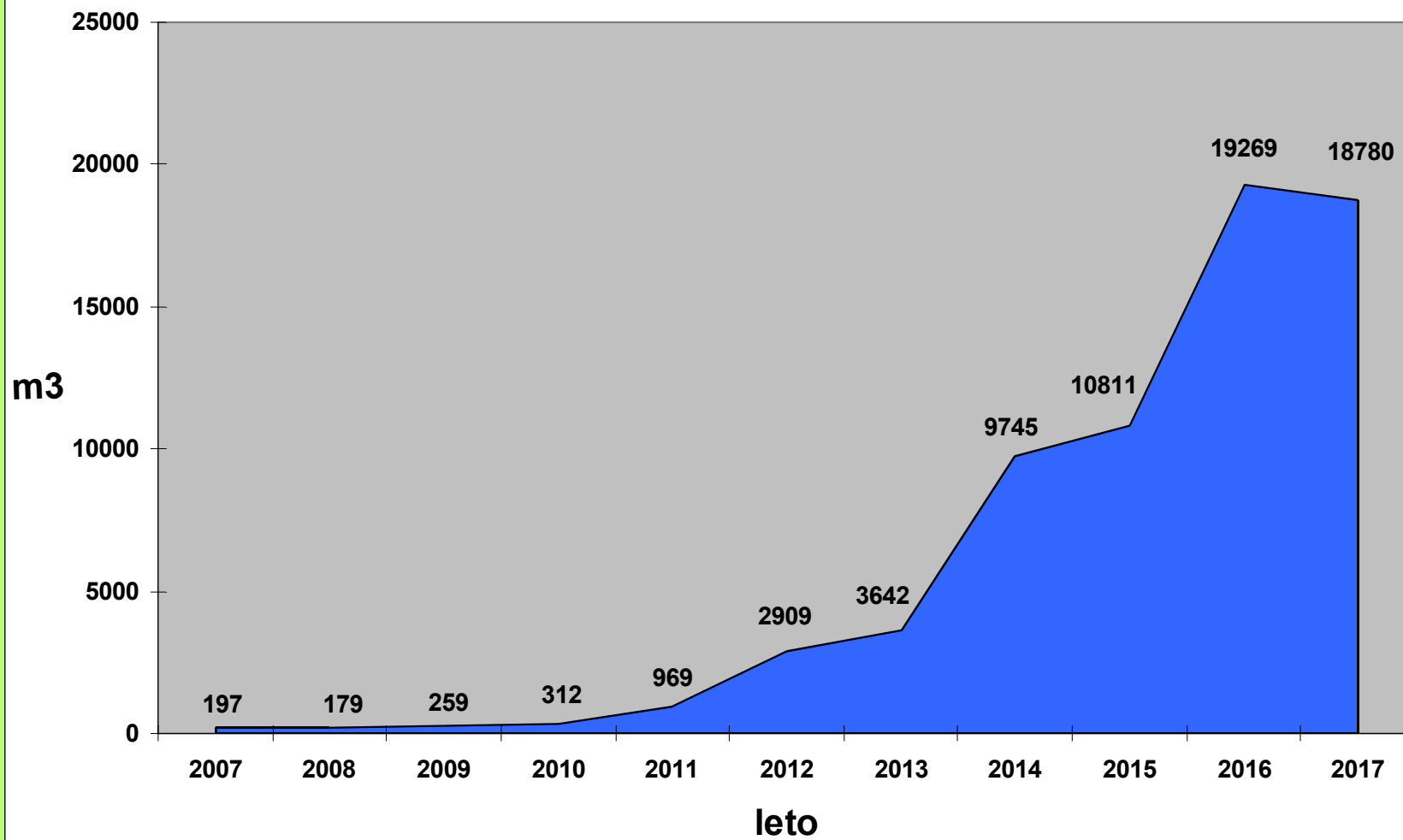
- **Z odkazilom začeli 2007, intenziteta zanemarljiva 197 m³;**
- **Od 2007 - 2010 (odkazano med 197 - 312 m³);**
- **Posek v GE Dolinsko, Ravensko, Gornja Radgona;**
- **Do leta 2012 intenziteta majhna, stanje še vzdržno, posek majhen (l. 2011 - 648 m³, l. 2012 - 1.695 m³);**
- **V letu 2013 - se stanje že poslabšuje (posek 1x večji kot 2012), razširi se po vsem območju;**
- **Intenziteta jesenovega ožiga je močnejša na jesenovih rastiščih, t. j. na vlažnih tleh, veliki relativni zračni vlažnosti, tam kjer so nekoliko nižje temperature;**
- **Na mestih, kjer je vlažnost tal manjša in so višje temperature, je intenziteta bolezní manjša.**

VRSTE POSEKA	LETO									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	m3	%	m3	%	m3	%	m3	%	m3	%
Jesenov ožig (302, 902)	3.276	11,5	5.491	12,1	9.520	24,2	10.569	26,2	18.666	35,1
Veter (304, 904)	3.524	12,3	11.217	24,7	9.722	24,7	6.011	14,9	9.904	18,6
Lubadar (301, 901, 991)	5.550	19,4	2.623	5,8	4.954	12,6	4.860	12,1	2.731	5,1
Drugo (311, 911)	8.805	31,1	13.606	30	11.026	28	9.856	24,4	10.481	19,7
Žled (306, 906)	/	/	4.248	9,4	747	1,9	530	1,3	147	0,3
Jelševa sušica (302, 902)	/	/	/	/	/	/	4.167	10,3	5.078	9,6
Skupaj (sanitarni posek)	28.592		45.314		39.405		40.297		53.159	
Delež (%)	18,4		25,0		28,6		30,0		38,0	
Skupaj (m3)	155.503		181.207		137.920		134.240		139.784	

Sanitarna sečnja (jesenov ožig) - posek 2007 - 2017

Sanitarna sečnja (jesenov ožig) - odkazilo 2007 - 2017

Ukrepi za preprečevanje širjenja in zatiranja jesenovega ožiga:

- **Obnova gozda s sajenjem sadik velikega in ozkolistnega jesena se ne izvajata, dokler ne bodo vzgojene za okužbo z jesenovim ožigom odpornejše sadike. Sadike jesena se naj nadomeščajo z drugimi rastišču primernimi drevesnimi vrstami.**
- **Pri negovalnih sečnjah veliki in ozkolistni jesen, ki ga zaradi sanitarnih vzrokov ni treba posekati, v sestojih ohranjamo, vendar ga praviloma ne pospešujemo na račun drugih rastišču primernih drevesnih vrst.**
- **Sanitarne sečnje izvajamo, ko je večina poganjkov in vej že odmrlih in suhih. Sanitarne sečnje izvajamo tudi, če je gliva prodrla v deblo, zaradi česar se zmanjšuje vrednost lesa.**

Zaključek:

- **Podatki nam kažejo (sploh zadnje tri leta), da je treba bolezen začeti jemati resno;**
- **Če jesen ne bo razvil odpornosti na glivo lahko pričakujemo močno zmanjšanje deleža jesena v gozdu na nekaterih predelih pa lahko celo izgine;**
- **Jesenov ožig je dejstvo, zato se moramo temu primerno prilagajati. Predvsem tu mislim na vnos sadik oz. sadnjo rastišču primernimi drevesnimi vrstami (gorski javor, dob, črna jelša, topol, - rdeči hrast, črni oreh ??).**
- **Vsako leto več površin, ki niso obnovljene (invazivke), manj denarja za obnovo, pomanjkanje ustreznih sadik.**

JELŠEVA SUŠICA
(Phytophthora alni)

Jelševa sušica:

- **jelševa sušica povzroči več škode na jelšah, ki so pod vplivom poplav (poplave povzročajo zmanjšano odpornost jelše);**
- **zmanjša se prenos dušika in drugih hranil iz korenin (onemogočena rast korenin) - bolezen hitreje napreduje;**
- **bolezen povzroča odmiranje kambija in vseh živih tkiv skorje in lesa v deblu in koreninah.**

Širjenje jelševe sušice:

- fitoftora okuži jelšo z zoosporami, ki imajo dva bička in v vodi aktivno plavajo;
- drevo okuži skozi skorjo na koreninskem vratu;
- ne oblikuje trajnih trosov, v sušnih razmerah hitro propadejo;
- občutljiva je na mraz, mrzlo vreme pozimi močno zmanjša infekcijski potencial;
- če je gostitelja okužila, v njem preživi v obliki podgobja;
- nova območja okuženosti zavzame le ob poplavih in z vnosom okuženih sadik jelše;
- fitoftora spada v rod glivolikih alg;

Podvrste jelševe sušice (Phytophthora alni):

- **tri podvrste: Phytophthora alni subsp. alni (Paa), Phytophthora alni subsp. uniformis (Pau), Phytophthora alni subsp. MULTIFORMIS (Pam);**
- **virulentnost in patogenost podvrst se razlikuje (najbolj agresivna Paa - v Avstriji močno razširjena - vprašanje časa kdaj bo prinesena v SLO);**
- **Pau in Pam manj agresivni, vendar še vedno patogeni za jelšo;**
- **raziskovalci dokazali, da je Paa nastala s hibridizacijo ostalih dveh Pau in Pam;**
- **v Prekmurju (Munda in sod. - l. 2006) objavili delo v zvezi jelševno sušico (omenja se Pau oz. bila identificirana).**

Značilna znamenja bolezni:

**- iztekanje črnega ali
oranžnega izcedka iz
okužene skorje**

- redko olistana krošnja, manjših listih (obsežno odmiranje korenine), prezgodnje odpadanje listja (rumenenju listja v vegetacijski dobi).

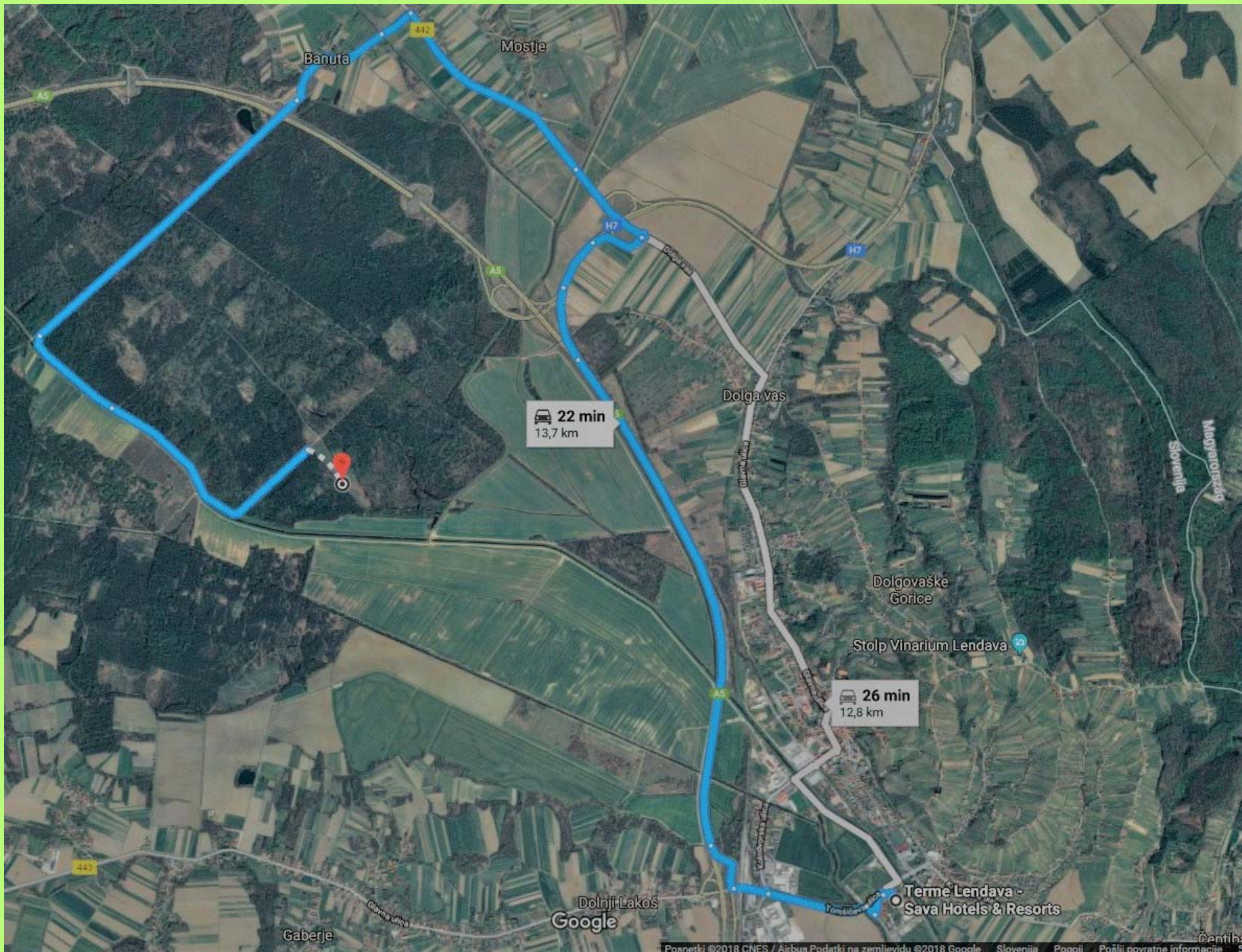
Ukrepi:

- čim hitrejši posek poškodovanih jelš (l. 2016 - 4.167 m³, l. 2017 - 5.078 m³; GE Dolinsko - Črni log);
- ob domnevi, da bodo dolgotrajne poplave redke (1x na 30 let), ponovno posaditi črno jelšo;
- ob domnevi, da bodo dolgotrajne poplave pogostejše, zasnovati novi sestoj z mešano drevesno sestavo. Poudarek še vedno na črni jelši, s primesjo vrbe, doba, bresta in čremse; GIS - poskusna zasaditev z metasekvojo in taksodijem (zaščita) - preživita v vodi;
- odkrili Pau in Pam v OE - potrebna raziskava v zvezi z fitoftorami na jelši.

**Hvala za
pozornost !**

🚗 22 min
13,7 km

🚗 26 min
12,8 km

Dolnji Lakoš
Google

Terme Lendava -
Sava Hotels & Resorts

